

Umělecká výstava v Obecním domě u Prašné brány

Tato reprezentační výstava českého umění výtvarného, kterou byl zasvěcen konglomerát nechutností a absurdností, zvaný Obecní dům pražský, reprezentuje jen umělecký zmatek a uměleckou bídu dneška. Ne že by zde nebylo sem tam slušného nebo i dobrého díla, ale jest to jen výjimka, která potvrzuje pravidlo: celková úroveň jest trapně nízká. A co překvapuje nejvíce: všude nedostatek víry a vnitřní síly, všude fetišism formulek, někde hmotných receptů, jinde schemat a dogmat — ale nikde skoro toho entuziasmu vysokého duchového rázu, který vyznačuje všecko veliké staré umění. Projítí těmito sály, v nichž vystavuje trojí naše umělecké sdružení, „Jednota“, „Manes“ a „Skupina“, jest protřpěti se tolikerým nevkušem a tolikou pošetilostí a nehorázností, že potřebuješ několika hodin očistných dojmů z nějakého velkého divadla přírodního nebo duchového, abys našel starou rovnováhu.

První sály věnovány jsou „Jednotě“, o níž nedá se říci nic, než že někteří členové její — ovšem ne všichni — umějí malovat v ručním slova smyslu; to platí na příklad o krajinách *Lolkových*. Ovšem toto umění jest z nejnižšího rázu: jest to jakési překladatelství zrakových dojmů na písně; i v nejlepším případě může se mluvit jen o korektnosti a čípernosti. Z vyšší sféry jest v tomto sdružení jediný *Obrovský*: jakýsi odlesk starých slavných heroických dob malby, kdy malba byla duchovou a básnickou tvorbou, padá do jeho duše, ale nezúrodňuje jí úplně; co podává ve svém „Ránu“, jest spíše epigonský odvar než opravdová tvorba, spíše hmotné aranžmá než duchová kompozice.

O „Manesu“ není možno říci dnes nic, než že umělecké otěže vypadají z jeho rukou, aniž by proto byly jinde ruce dost silné a vůle dost uvědomělá, aby je mohly se ctí zdvihnout. Mez mezi „Manesem“ a „Jednotou“ splývá a smývá se na některých místech až podezřele. Jsou tu ovšem celí a dokonatí umělci, jako Aleš, Schwaiger, Švabinský — ale, žel, jsou tu také poloumělci a dileťanti, a ti mají, dvakrát žel, převahu. Z mladší generace manesovské má bezesporně primát *Vratislav Nechleba*. Teprve zde získávám k tomuto mladému malíři poměr a vztah. Rozhodně někdo a nemalý. První práce Nechlebovy nerozohnily mne přes entuziasm, který jsem slyšel šumět kolem sebe: vál na mne z nich jakýsi materiální chlad; bylo v nich mnoho lásky k hmotě malířské, ke hmotě krásné sice, ale konec konců přec

jen k hmotě. Dnes jest jinak. Dnes tato krásná hmotá se dramaticky vzpíná a organizuje — dnes tato hmotá zachvívá se a prochvívá se mocným pathosem. Portrét *Vojanův*, portrét pí B. s dceruškou a dva autoportréty nejsou jen úžasně malované kusy — jsou více: jsou to první mocné a kypivé náběhy k uměleckým dílům, k formovým básním a budovám. Těmto pracím schází posud poslední umělecké a kulturní posvěcení, není pochyby, ale přesto zůstanou jako mocné pokusy proniknouti svou cestou, organizací malířské hmoty a látky, k formě a stylu. *Nejedlý* přináší řadu skizz z Jižní Indie a Ceylonu; vypře se z těchto kuklí teplý motýl nervového barevného štěstí a teplého vegetativního umění?

Mé sympatie ke snahám „Skupiny“, k pokusům expresionickým, ostatně podmíněné a zaklausulované, poklesly značně po tom, co jsem viděl od nich v této výstavě. Pánové podávají zde formule a schemata, ne umělecká díla, ne projevy a výrazy osobností a jejich životního bohatství. Jest možno, že takovýmto uměním bude se sytit člověk příštích věků, který přetvoří snad svět a život v řadu ekonomických sylogismů, ale abstrakce takto radikálně vedená nemá pro mne jiného kouzla než chladného a nejmavého úžasu z bizarní hypotézy. Jsou tu některé práce řešené s velikou methodickou čistotou a ryzostí — a přece nechávají mne chladným. Proč? Protože schází teplý spodní proud intuice tvůrčí, poněvadž není souznění osobnostního kouzla. Jsou to stále dobře řešené školní příklady a úkoly, které měříš a vážíš jen vzhledem k jich methodické přesnosti, přesnosti, spolehlivosti — ale jsou to kritéria estetická? Pak by uspokojení z dobře, důsledně a ekonomicky řešeného úkolu matematického bylo již estetickým dojmem a vzrušením; pak by nebylo rozdílu mezi prostou logikou a ekonomikou a — uměním. Zdroje umění jsou však hlubší a temnější, než se chce přiznati našim nejmladším: jsou to taje veliké osobnosti, z nichž tryskají, a všechen zájem na umění jest zájem o boj mezi žhavou osobností a vnějšími objektivními podmínkami, které jí svírají a pouťají. Dogmatická pravověrnost nenahradí mně nikdy tohoto jedinečného, kosmického, řekl bych, divadla.

Rudolf Medek: *Půlnoc bohu*

Kniha p. Medkova jest kniha mladého muže, který miluje opravdově poesii, má vytříbený vkus i talent básnický a veršuje pečlivě, oddané a korektně, byť misty poněkud střízlivě a ne zvláště výrazně, melancholicky smyslné sujety, které působí v nejlepších svých částech jako odlesk poesie p. Karáskovy, jejíž melodičnosti a puristické kresby ovšem nedostupují. Pan Medek měl však bizarní nápad, nadpisovati nad svou smyslně tesknou nebo nervově sensitivní lyriku jména z české prehistorie jako Samo, Markoman, Kazi, Teta („Vyzývání měsíce“), Libuše („Bílá kněžna“), Trut, Děvín atd. Proč? Patrně z touhy opřít svou smyslnou a nervovou lyriku o cosi objektivního, vynést ji do sféry pevnější a zákonnější, než jest pouhý impresionism nebo sensitivism: z touhy a potřeby stylisační. Vyvolatí dobu v jejím archaistickém kouzlu nebo v exaktní barbarské barvě a náladě, nebylo patrně úmyslem autorovým, alespoň ne úmyslem prvním a hlavním; vyskytuje se sice sem tam detail archeologický („O, marně nabízím jí franckých kupeců dar, své spony ze zlata, háv z býlých kožešin a hřeben z jantaru!“ „Přináším dary též, nádobu ze spězi, v nichž víno tají se, jež sladká kouzla skrývá“... „pak zlatých